

06.11.2020

POL-2020-71451

Poliisitarkastaja Ari Jokinen

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi**KAÄ 5/2019 vp Seksuaalirikoksesta Suomessa tuomitun oleskeluluvan peruuttaminen ja karkotus**

1 Lausuntopyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta lisäselvityksenä kirjallista asiantuntijalausuntoa rikosperusteisten maastapoistamispäätösten täytäntöönpanosta käytännössä. Lausunto on laadittu kysymys – vastaus muotoon.

2 Asiantuntijan lausunto

Kysymys: Saadaanko henkilöt, joiden osalta käännättämisen tai karkottamisen edellytykset täyttyvät ja maasta poistamispäätös on täytäntöönpanokelpoinen, käytännössä palautettua?

Vastaus: Yleisesti voidaan todeta, että käytännössä kaikki maat ottavat vastaan kansalaisiaan, jotka noudattavat saamaansa maastapoistamispäätöstä ja palaavat kotimaahansa ilman poliisin saattotoimia. Poliisi poistaa maasta maastapoistamispäätöksen saaneita ulkomaalaisia vuosittain noin sataan eri maahan. Pääsääntöisesti poliisin palautukset sujuvat ilman ongelmia ja henkilöt saadaan palautettua. Covid-19 -pandemia on asettanut erityisiä haasteita poliisin palautustoimintaan vuoden 2020 aikana mm. matkustusrajoituksista johtuen. Suomella on palautusjonossa satoja maastapoistamispäätöksen saaneita ulkomaalaisia, joita poliisin toimesta ei pystytä poistamaan, koska vastaan ottava valtio ei tee yhteistyötä palautusten täytäntöönpanossa. Eniten palautettavia henkilöitä olisi Irakiin.

Rikosperusteisen käännätyksen tai karkotuspäätöksen saanut henkilö on saanut maastapoistamispäätöksen Suomessa tekemiensä rikosten vuoksi. Maastapoistamispäätöksen saaneiden joukossa voi olla myös ulkomaalaisia, jotka ovat saaneet esimerkiksi kielteisen turvapaikkapäätöksen ja heidän maasta poistamisensa perustuu kielteiseen turvapaikkapäätökseen eikä rikokseen, vaikka he olisivat syyllistyneet rikokseen. Tällöin kyseessä ei ole rikosperusteinen maasta poistaminen.

Kysymys: Onko palautusten onnistumisessa esim. Afganistaniin, Irakiin ja Somaliaan eroa riippuen siitä, poistetaanko henkilö maasta, sillä perusteel-

la, että hän ei ole saanut turvapaikkaa tai muuta oleskelulupaa taikka hänet poistetaan maasta rikosten perusteella?

Vastaus:

Afganistan ottaa vastaan kansalaisensa riippumatta palautettavan taustasta. Suomella on kahdenvälinen yhteistyösopimus palautusasioista Afganistanin kanssa. Sopimus on voimassa tämän vuoden loppuun.

Irak ei tällä hetkellä ota vastaan muita kuin rikokseen syylistyneitä kansalaisiaan. Sillä, onko henkilö tullut Suomeen turvapaikanhakijana vai muutoin tai sillä onko palautuspäätös tullut rikosten perusteella vai kielteisenä turvapaikkapäätöksenä, ei ole merkitystä palautuksen onnistumisen kannalta. Jos palautettava on syylistynyt Suomessa rikokseen, palautus yleensä onnistuu. Suomella ei ole palautussopimusta Irakin kanssa.

Somalia on Irakin tavoin erittäin haasteellinen palautusten kohdema. Somalia ottaa periaatteessa vastaan kansalaisiaan palautettavan taustasta riippumatta. Käytännön tasolla palautukset ovat erittäin vähäisiä johtuen siitä, että paikalliset viranomaiset hyväksyvät palautuksia erittäin nihkeästi. Viime vuosina on saatu palautettua Somaliaan vain yhdestä kymmeneen henkilöä/vuosi, vaikka palautettavia olisi huomattavasti enemmän. Suomella ei ole palautussopimusta Somalian kanssa.

Kysymys: Mitkä ovat pääasialliset tekijät, joiden perusteella palauttaminen onnistuu/ei onnistu?

Vastaus: Kun palautettavan kansalaisuus on selvillä ja hänellä on vaadittavat matkustusasiakirjat, on erittäin todennäköistä, että palautus onnistuu. Lähtökohtaisesti palautuksen kohdemaat ottavat kansalaisensa vastaan.

Yleisimmät syyt palautusten epäonnistumiseen ovat: matkustusasiakirjojen puuttuminen ja henkilön identifioinnin puutteet (matkustusasiakirjojen saaminen edellyttää toimivaa yhteistyötä vastaanottavan maan kanssa), palautettavan katoaminen ennen palautuksen täytäntöönpanoa, palautuksen fyysinen vastustaminen palautuksen täytäntöönpanon yhteydessä, tuomioistuimen antama täytäntöönpanokielto sekä turvapaikkahakemuksen tai uusintahakemuksen jättäminen palautuksen täytäntöönpanon yhteydessä. Viimekädessä palautuksen kohdemaan viranomaiset voivat perillä kohdemaassa kieltäytyä palautettavan vastaanottamisesta, tämä on kuitenkin erittäin poikkeuksellista.

Kysymys: Miten käytännössä toimitaan tilanteissa, joissa ulkomaalainen tuomitaan esim. seksuaalirikoksesta vankeusrangaistukseen ja hän suorittaa sen Suomessa? **Kysymys:** Miten poliisi valmistautuu maasta poistamispäätöksen täytäntöönpanoon vankeusrangaistuksen aikana?

Vastaus: Poliisi tekee kaikkien vankeusrangaistukseen tuomittujen osalta viipymättä käännäntä- tai karkottamisesityksen Maahanmuuttovirastolle. Tällä menettelyllä poliisi omalta osaltaan pyrkii varmistamaan sen, että mahdollinen maastapoistamispäätös on täytäntöön pantavissa vangin vapautuessa vankilasta. Poliisi valmistelee maasta poistamiseen liittyvät käytännön järjestelyt mm. identifioinnin ja matkustusasiakirjojen hankkimisen

sekä matkojen varaukset ennen vangin vapautumista, jotta maasta poistamisen täytäntöönpano saataisiin tehtyä viivytyksettä vankeusrangaistuksen suorittamisen jälkeen. Vankilasta vapautuvien palauttaminen edellyttää poliisin ja vankilaviranomaisten yhteistyötä sen varmistamiseksi, että poliisilla on riittävän ajoissa tieto vangin vapautumisajankohdasta. Lisäksi se, saadaanko palautettavalle matkustusasiakirjat, on viime kädessä vastaanottavan valtion käsissä.

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta, HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi

Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen
Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo
Poliisiylitarkastaja Mia Poutanen
Poliisiylitarkastaja Karl Linderborg
Ylikomisario Hannu Pietilä
Poliisihallitus, Esikunta
Sisäministeriö, poliisiosasto